

Toelichting op afkortingen en begrippen

ARBO:	Arbidsomstandigheden
BS:	British Standard
Combizorg-systeem:	Zorgsysteem dat twee of meerdere zorgelementen omvat.
EMAS:	Eco Management Audit Scheme
ISO:	International Organization for Standardization
TQM:	'Total Quality Management': Managementaanpak van een organisatie toegespitst op kwaliteit, gebaseerd op de deelname van al haar medewerkers en strevend naar succes op lange termijn door het tevredenstellen van de klant en naar voordelen voor alle medewerkers van de organisatie en voor de samenleving.
VROM:	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

richting 'Total Quality Management' en dus de totale organisatie omvatten. Een goed voorbeeld hiervan is het door de Stichting Nederlandse Kwaliteitsprijs ontwikkelde evaluatiemodel dat 9 aandachtsgebieden omvat (afb. 3).

Via een zelfevaluatie kan ieder bedrijf zijn positie bepalen op een schaal die tot maximaal 1000 punten gaat. Het maximale aantal te behalen punten is gelijk verdeeld over de resultaten en de organisatie. Ter vergelijking: als een bedrijf voldoet aan alle richtlijnen van de ISO 9004-1, een norm dus die verder gaat dan de norm voor kwaliteitsborging ISO 9001, dan behaalt dit bedrijf nog maar slechts 375 punten van de 1000!

Twijfels over modellen

Reactie op 'Duurzame technologische ontwikkeling voor de stedelijke waterkringloop', door J. H. J. M. van der Graaf et al., H₂O (28) 1995, nr. 25, pag. 754 e.v.

Het artikel duurzame ontwikkeling in de stedelijke waterkringloop heb ik vanwege de raakvlakken met mijn werk voor de gemeente Amsterdam met grote belangstelling gelezen. Op zich sta ik altijd een beetje huiverig tegenover modelmatige benaderingen omdat dikwijls de uitkomsten triviaal zijn. En als dat niet het geval is ontstaan onmiddellijk twijfels over de juistheid van de modelbeschrijving. Toch kan een model bij keuze afweging nuttige diensten bewijzen. Of dat bij de

beschouwing van de beschreven keuzevarianten ook het geval is betwijfel ik echter.

Veel hangt af wat de input van het model is. Er is begrijpelijkerwijs voor gekozen regionale factoren buiten beschouwing te laten. Maar daardoor is een groot deel van de natuurlijke factoren ook buiten beschouwing gebleven. Het belang van het meewegen van de natuurlijke factoren kan met het volgende voorbeeld worden geïllustreerd:

De emissie uit het rioleringsysteem naar het oppervlaktewater wordt voor een niet onbelangrijk deel veroorzaakt door droge en natte depositie. Door verregaande zuivering en terugdringing van emissie naar het oppervlaktewater wordt dit depositie-aandeel, tezamen met de door de stedelijke omgeving toegevoegde emissie, uit het afvalwater verwijderd. Dit levert op zich natuurlijk wel weer reststoffen op die ergens op verantwoorde manier moeten worden verwerkt of opgeslagen. Dus in een stedelijke omgeving zijn we bezig om neerslag met depositie, die in het landelijk gebied gewoon in de grond of het oppervlaktewater verdwijnt, op te vangen en te verwijderen zodat we schoon water kunnen lozen op oppervlaktewater, dat echter voor het leeuwedeel weer door datzelfde landelijke gebied gevoed wordt. De niet verwerkbare reststoffen bewaren we vervolgens voor de toekomst omdat we er nu niets mee kunnen. En naarmate we dat meer doen, zijn we althans volgens het model, duurzamer bezig!

Begrijpt u mijn twijfels over modellen? Naar mijn gevoel zou een afweging over duurzame stedelijke systemen moeten gaan over wat de stad verandert aan de natuurlijke situatie. En hoe ernstig deze veranderingen zijn uit oogpunt van duurzame ontwikkeling. Ik denk dat zo'n afweging niet mogelijk is zonder dat je tegelijkertijd de regionale factoren meeweegt. Want wat in de ene regio onduurzaam is, kan in de andere regio wel eens veel duurzamer blijken te zijn (bijvoorbeeld het verschil tussen hoge zandgronden waar regenwater voor het grondwaterregime een heel andere rol speelt dan in het lage westen).

Ik waardeer het dat de auteurs met hun artikel een schot voor de boeg geven om de discussie over duurzame ontwikkeling in een stedelijke omgeving op gang te brengen. Mijn reactie is wat mij betreft het tweede schot om een valste start te voorkomen.

Eilard Jacobs

Riolering en Waterhuishouding
Amsterdam

Naschrift van de auteurs

In de discussie rondom de problematiek van de stedelijke waterkringloop hebben de door Eilard Jacobs gemaakte kanttekeningen zeker hun betekenis. In het kader van de onderhavige DTO-studie hebben ook wij ons de vraag gesteld in hoeverre omgevingsfactoren, zoals atmosferische deposities en invloeden vanuit de landbouw meegenomen moeten worden om een duurzaam stedelijk watersysteem te kunnen bereiken. Naast de zeer noodzakelijke veranderingen buiten de stedelijke waterketen richtte de vraagstelling in onze studie zich op het stedelijke watersysteem als zodanig. De te beantwoorden vragen waren: 'Wat is de toekomstige onduurzaamheid?', 'Is reductie van de onduurzaamheid met een factor 20 mogelijk?' en 'Welke technologieën moeten daarvoor nog ontwikkeld worden?'

Met deze aanpak kunnen alle drie vragen worden beantwoord. Dat hiervoor modelmatige benaderingen zijn gehanteerd is slechts een kwestie van 'de dingen bespreekbaar en vergelijkbaar proberen te maken'. Het is zeker niet de bedoeling om via deze gekozen werkwijze een ideaal- of voorkeursscenario te ontwikkelen dat een helder beeld geeft hoe in Nederland de stedelijke waterketen er exact uit moet zien. Een mix van goede ideeën, scenario's en verbeteringen lijkt de meest aantrekkelijke en gewenste ontwikkelingsrichting.

De hamvraag, die ook in het gewaardeerde commentaar van de heer Jacobs, echter blijft bestaan komt neer op: 'Wat heeft het voor zin de stedelijke waterkringloop te verduurzamen als er niets gedaan wordt aan de resterende omgevingsinvloeden zoals atmosferische depositie?' Helaas is dit een vraagstuk dat niet door de 'waterwereld' kan worden opgelost. DTO pakt in zijn verdere programma deze kwesties wel aan met thema's als verkeer en voedselproductie. Natuurlijk leidt een compilatie van een studie in een artikel altijd tot enige vereenvoudiging en het weglaten van interessante overwegingen; zo ook hier. Het eindrapport is onlangs als DTO-uitgave gepubliceerd en te verkrijgen door overmaking van f 40,- op giro 55305 of bankrekening 511 61 20 79 ten name van 'Nederlandse organisatie TNO, Delft' onder vermelding van 'DTO: verkennende studie DTO-water' en vermelding van naam en adres voor toezending.

J. H. J. M. van der Graaf et al.